

Koen Broucke trekt van het slagveld naar het museum

Draagsporen van de geschiedenis

'Tielenheide 2017'. De veldslag die hier in 1597 plaatsvond, gaf de Tachtigjarige Oorlog een nieuwe wending. © Koen Broucke & Taxandriamuseum

Wandelen en tekenen: voor kunstenaar Koen Broucke zijn ze een vorm van onderzoek. Zijn historische belangstelling gaat uit naar de veldslag: de modderige, bloederige realiteit, maar ook het vertekende romantische beeld ervan.

GEERT VAN DER SPEETEN

Op een ijzige januaridag in 1597 hakte een leger onder leiding van Maurits van Nassau de Spaanse bezetters in de pan op de Tielenheide. Het succesvolle offensief zou de Tachtigjarige Oorlog een nieuwe wending geven. Het Nederlandse kamp telde amper tien slachtoffers. Van het Spaanse huurlingenleger werden 2.000 soldaten in de vennen gelokt en afgeslacht.

De Tielenheide is nu een beschermd natuurgebied en militair domein. Koen Broucke, kunstenaar en historicus, ging er urenlang wandelen. Hij maakte foto's en schetsen, en gegidst door lokale kenners dook hij steeds dieper de geschiedenis in. Zijn schilderijen en tekeningen infiltreren nu in een expo over twee historische veldslagen die Broucke in het Taxandriamuseum samenstelde.

Patina in het archief

Een breed geborsteld landschapje hangt doodleuk tussen de doeken van de Turnhoutse schildersschool. De Kempenidylle: het zijn voor Broucke de weekendhuisjes. Koterijen, diep weggedoken tussen de bo-

men, die er overal eender uitzien.

Koen Broucke (51) werkt aan een doctoraat in de kunsten, rond het thema van het slagveld. Zijn fascinatie voerde hem eerder al naar Waterloo, naar Schotland en nu dus naar Turnhout. Daar vonden twee veldslagen plaats: die van 1597 op de Tielenheide, en daarnaast de confrontatie tussen de Brabantse patriotten en het leger van de Oostenrijkse keizer op de Turnhoutse markt in 1789. De patriotten, voor een deel gewapende boeren, wonnen bij verrassing van een technisch goed uitgerust leger.

Alles begint met wandelen en tekenen, zegt Koen Broucke. 'Ik vertrek met weinig voorkennis. De geografische ervaring en het tekenen groeien uit tot een intense observatie, die mij gaandeweg naar nieuwe inzichten voert. Door de zintuiglijke ervaring, in combinatie met research, komt een gelaagdheid aan kennis naar boven waar een traditionele historicus volgens mij niet toe komt. Ook als ik in de archieven duik, ben ik vooral de dingen aan het besnuffelen. Soms gaat mijn aandacht meer uit naar sporen en naar het patina, dan naar wat er in de archiefdocumenten staat.'

Vermooiing

De expo neemt de vorm aan van een grote museuminstallatie, een montage van eigen werk en historische stukken. Broucke selecteerde onder meer gravures, stafkaarten, krantenknipsels en zowaar ook 's *Lands glorie*, de platenatlassen van Historia uit de jaren 1950.

Hoe onze voorstelling van de geschiedenis ontstaat, welke mythevorming en romantische heroïek de beeldvorming bepalen: Broucke vindt dat mateloos interessant. 'De eerste beelden van een veldslag zijn vaak nog natuurgetrouw en geven de rauwe werkelijkheid weer. Daarna ontstaat

De pumps van Marilyn Monroe. © Koen Broucke & Taxandriamuseum

'Inzicht in historische manipulatie is ook belangrijk om de actuele beeldenstroom kritisch te benaderen'

de romantisering en vermooiing. Bij de slag van Waterloo waren die ingegeven door politieke belangen. Maar inzicht in historische manipulatie is ook belangrijk om de actuele beeldenstroom kritisch te benaderen. Beelden zijn vaak geselecteerd, gemonteerd of uit hun context gelicht. Ze willen een angstgevoel oproepen.'

De poëtische titel *Manen en laarzen* is geput uit een spotprent uit de Oostenrijkse tijd. Daarin wordt het Turnhoutse patriottenleger voorgesteld als een moeilijk te lokaliseren 'maanleger': een groep soldaten die aangroeit, verdwijnt en weer verschijnt in verschillende gedaanten.

Manen en laarzen staat ook voor het

spanningsveld dat Broucke opzoekt. De maan verwijst dan naar het bovennatuurlijke, de goddelijke ingrepen en duistere fenomenen die volgens de overlevering bij een oorlog komen kijken. De laarzen zijn symbool voor de bittere realiteit, het met beide voeten in de modder staan op het slagveld.

Boots en pumps

Schoeisel krijgt een eigen hoofdstuk in de expo. Je vindt er een geschilderde versie van de wandelschoenen van de kunstenaar en van de pumps van Marilyn Monroe, maar ook versterkte laarzen van de Duitse soldaten in de twee wereldoorlogen.

'Ik ben in de ban van de draagsporen van de geschiedenis', zegt Broucke. 'Voor de expo over Waterloo bestudeerde ik gebruikte uniformen, hier zijn het schoenen. Ik verwijs daarbij graag naar een uitspraak van Primo Levi, schrijver en kampoverlever. In oorlogstijden zijn schoeisel en voedsel belangrijk, vond hij. Maar toch vooral schoenen: ze zijn nodig om te velde te trekken, te vluchten en eten te zoeken.'

Manen en laarzen is een tentoonstelling die veel kanten op gaat en waarin schilderen vaak ingeschakeld worden als zetstukken, en minder als esthetische objecten. Maar met zijn omsingeling van het fenomeen slagveld, in beelden en voorstellingen, raakt Koen Broucke een snaar. In het Taxandriamuseum, dat lokale historische personages en thema's opvoert die tot de verbeelding spreken, is zijn verhaal best op zijn plaats.

'Manen en laarzen'. Bijzondere verschijningen tijdens Turnhoutse veldslagen. Taxandriamuseum Turnhout, tot 31/1 (coproductie De Warande).

★★★★☆